

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้การเก็บข้อมูลแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Designs) โดยทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองโดยไม่มีกลุ่มควบคุม และประเมินผลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 7 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 คุณลักษณะความแตกต่างด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 3 สภาพปัญหาและบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 4 พัฒนารูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 5 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 6 การประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 7 การประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกต่างด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ในชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน ข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสวัสดิการ/สิทธิด้านการรักษา ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ

ลักษณะประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	11	27.5
หญิง	29	72.5
รวม	40	100.0
2. สถานภาพสมรส		
โสด	12	30.0
สมรส	18	45.0
หม้าย / หย่า/ แยกกันอยู่	10	25.0
รวม	40	100.0
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	5.1
ประถมศึกษา	23	59.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	10.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	6	15.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-	-
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	4	10.3
missing	1	
รวม	39	100.0
4. อาชีพ		
พ่อบ้าน / แม่บ้าน	12	31.6
รับจ้าง	12	31.6
ค้าขาย	1	2.6
ข้าราชการ/ข้าราชการเกษียณอายุราชการ	2	5.3

ลักษณะประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	5	13.1
อื่น ๆ	6	15.8
missing	2	
รวม	38	100.0
5. สวัสดิการ/สิทธิด้านการรักษา		
ไม่มี	2	5.1
มี	37	94.9
missing	1	
รวม	39	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และสวัสดิการ/สิทธิด้านการรักษา ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างมีทั้งเพศชายและหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.5

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคือ โสด และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ 25.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.0

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.6

สำหรับข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับอายุและรายได้ผลการศึกษาพบว่า

อายุ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน มีอายุเฉลี่ย 66.30 ปี อายุน้อยสุดคือ 60 ปี อายุมากที่สุดคือ 80 ปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.194

รายได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,545.7 บาท ผู้สูงอายุมีรายได้น้อยสุดคือ 700 บาท และมีรายได้มากที่สุดคือ 25,000 บาท มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6,670.8

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

คุณลักษณะผู้สูงอายุเกี่ยวกับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นการประเมินคะแนนรวมใน 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ ทักษะการตัดสินใจ การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ ก่อนและหลังได้รับกิจกรรมการพัฒนาารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ	ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพ			$\bar{X}$ (SD)
	ไม่ดี จำนวน (ร้อยละ)	พอใช้ จำนวน (ร้อยละ)	ดีมาก จำนวน (ร้อยละ)	
(1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ	27 (67.5)	4 (10.0)	9 (22.5)	11.1 (4.1)
(2) ความรู้ความเข้าใจ	10 (25.0)	13 (32.5)	17 (42.5)	14.5 (2.3)
(3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ	31 (77.5)	5 (12.5)	4 (10.0)	9.38 (3.7)
(4) ทักษะการตัดสินใจ	31 (77.5)	3 (7.5)	6 (15.0)	10.1 (4.4)
(5) การรู้เท่าทันสื่อ	32 (80.0)	5 (12.5)	3 (7.5)	9.2 (4.1)
(6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ	11 (27.5)	16 (40.0)	13 (32.5)	14.5 (3.4)

จากตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ โดยระดับความแตกฉานด้านสุขภาพแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับไม่ดี หมายถึง ยังมีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ระดับพอใช้ หมายถึง สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพได้บ้างแต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ และระดับดีมาก หมายถึง สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ และสามารถนำไปใช้ได้ ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 67.5 (2) ความรู้ความเข้าใจส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 42.5 (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 77.5 (4) ทักษะการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 77.5 (5) การรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 80.0 และ (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับพอใช้ร้อยละ 40.0

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุก่อน ได้รับกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	-	-
ระดับปานกลาง	13	32.5
ระดับต่ำ	27	67.5
Mean = 68.63		
SD = 13.887		
Min = 39		
Max = 95		
รวม	40	100.0

จากตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ โดยระดับความแตกฉานด้านสุขภาพแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ คือ มีคะแนนเฉลี่ยความแตกฉานด้านสุขภาพ 0-72 คะแนน หรือต่ำกว่า 60% ของคะแนนเต็ม ระดับปานกลาง คือ มีคะแนนเฉลี่ยความแตกฉานด้านสุขภาพ 73-95 คะแนน หรือมากกว่าหรือเท่ากับ 60%-น้อยกว่า 80% ของคะแนนเต็ม และระดับสูง คือ มีคะแนนเฉลี่ยความแตกฉานด้านสุขภาพ เท่ากับหรือมากกว่า 96 คะแนน หรือมากกว่าหรือเท่ากับ 80% ของคะแนนเต็ม ผลการศึกษาพบว่าระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 72.5 และอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.5

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ	ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพ			$\bar{X}$ (SD)
	ไม่ดี จำนวน (ร้อยละ)	พอใช้ จำนวน (ร้อยละ)	ดีมาก จำนวน (ร้อยละ)	
(1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ	2 (5.0)	9 (22.5)	29 (72.5)	16.1 (1.9)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

คุณลักษณะความแตกฉานด้าน สุขภาพ	ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพ			$\bar{X}$ (SD)
	ไม่ดี จำนวน (ร้อยละ)	พอใช้ จำนวน (ร้อยละ)	ดีมาก จำนวน (ร้อยละ)	
(2) ความรู้ความเข้าใจ	1 (2.5)	13 (32.5)	26 (65.0)	15.9 (1.7)
(3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ	2 (5.0)	14 (35.0)	24 (60.0)	15.6 (1.8)
(4) ทักษะการตัดสินใจ	3 (7.5)	20 (50.0)	17 (42.5)	15.1 (2.1)
(5) การรู้เท่าทันสื่อ	4 (10.0)	14 (35.0)	22 (55.0)	16.0 (2.4)
(6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ	0 (0.0)	13 (32.5)	27 (67.5)	16.7 (2.2)

จากตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพพบว่า คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 72.5 (2) ความรู้ความเข้าใจส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 65.0 (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 60.0 (4) ทักษะการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ระดับพอใช้ร้อยละ 50.0 (5) การรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 55.0 และ (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 67.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	22	55.0
ระดับปานกลาง	18	45.0
ระดับต่ำ	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
Mean = 95.35		
SD = 6.930		
Min = 78		
Max = 108		
รวม	40	100.0

จากตารางที่ 4.5 ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพส่วนมากอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.0 และมีระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.0

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนา รูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	40	68.63	13.9	14.3	39	<0.001
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	40	95.35	6.9			

จากตารางที่ 4.6 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุใน 6 ด้าน ค่าเฉลี่ยหลังได้รับกิจกรรมมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ คะแนนเฉลี่ยระดับความแตกฉานด้านสุขภาพหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.001$

ส่วนที่ 3 สภาพปัญหาและบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

การจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยศึกษาจากประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุ ครอบครัวหรือผู้ดูแล และคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

- 1) กลุ่มผู้สูงอายุ/กลุ่มครอบครัวหรือผู้ดูแล/กลุ่มตัวแทนคนในชุมชน ไม่รู้มาก่อนว่าความแตกฉานด้านสุขภาพหรือความรู้ด้านสุขภาพคืออะไร
- 2) ผู้สูงอายุไม่เห็นความสำคัญของการมีความแตกฉานด้านสุขภาพ คิดว่าการดูแลสุขภาพตนเองโดยไปพบแพทย์ตามเวลานัดเพียงพอแล้ว
- 3) ผู้สูงอายุสามารถใช้ line ได้ แต่ไม่ทุกคน เป็นไปได้ยากที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ line เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการติดต่อสื่อสาร
- 4) การได้รับข้อมูลสุขภาพส่วนมากเมื่อไปพบหมอที่โรงพยาบาล อสม. เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ และการบอกปากต่อปากเป็นหลัก
- 5) ผู้สูงอายุและครอบครัวส่วนใหญ่ไม่รู้วิธีแก้ปัญหาหรือขั้นตอนเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสุขภาพ
- 6) ผู้สูงอายุสามารถอ่านข้อความเกี่ยวกับสุขภาพเบื้องต้นได้ แต่ถ้าเป็นภาษาอังกฤษหรือชื่อยาหรือคำศัพท์ทางการแพทย์ ชื่อโรคต่างๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษจะไม่เข้าใจ
- 7) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพยังมีน้อยเพราะชุมชนถึงแม้จะมีเสียงตามสาย แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะคนที่ให้ข้อมูลด้านสุขภาพ เสียงตามสายส่วนใหญ่เพื่อการแจ้งข่าวทั่วไป
- 8) แหล่งข้อมูลที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้มากที่สุด และเชื่อถือสุดคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ Smart phone มีบ้าง แต่ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการใช้ไม่เป็นทุกคน
- 9) ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงสื่อต่างๆ ไม่มีการตรวจสอบ และไม่มีคนคอยตรวจสอบว่าโฆษณา/สื่อถูกต้องหรือไม่
- 10) ไม่มีการกำหนดเป้าหมายด้านสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่เคยเขียนบันทึกสุขภาพหรือแผนสุขภาพเลย แต่มีความตั้งใจจะดูแลสุขภาพ

2. บริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

- 1) เทศบาลตำบลบ้านเลือกให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ด้านสุขภาพ แต่ก็ยังไม่มีการพูดถึงเรื่องความแตกฉานด้านสุขภาพ
- 2) ผู้สูงอายุมีทั้งติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง การจะให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมทุกคน หรือเข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่องในแต่ละกิจกรรมจึงเป็นไปได้ยาก ผู้สูงอายุบางคนไม่มีส่วนร่วมกับสังคม การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ขึ้นกับลูกหลานและคนดูแล

3) จุดแข็งของชุมชน ได้แก่

- (1) คนในชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจเข้มแข็งในด้านสุขภาพ เช่น เมื่อเกิดการระบาดของไข้เลือดออกคนในชุมชนจะช่วยกันสื่อสารบอกต่อ
- (2) การสื่อสารเป็นลักษณะการบอกปากต่อปากและเสียงตามสายการกระจายข้อมูลจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว
- (3) มี อสม. ให้ความรู้กับผู้สูงอายุในชุมชน และ อสม. ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง
- (4) มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำ

4) จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่

- (1) การสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วแต่การสื่อสารในเชิงการอธิบายยังไม่ค่อยดีเพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายให้คนอื่นฟังเกี่ยวกับสุขภาพได้
- (2) มีตลาดนัดที่หมู่บ้านสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ซึ่งขายอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ เช่น แหนม อาหารแปรรูป กุนเชียง อาหารกระป๋อง อาหารไม่สะอาด เป็นต้น
- (3) ไม่มีสถานที่ให้ผู้สูงอายุใช้ในการเรียนรู้ด้านสุขภาพ หากมีห้องสมุดจะทำให้สามารถค้นหาข้อมูลต่างๆ ได้
- (4) มีสถานที่ออกกำลังกาย แต่ไม่มีอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ มีแต่เครื่องเล่นสำหรับเด็กและเครื่องเล่นมีสภาพชำรุด
- (5) ชุมชนมีเสียงตามสาย แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบประจำ โดยเฉพาะคนที่ให้ข้อมูลด้านสุขภาพ

ส่วนที่ 4 พัฒนารูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่ชุมชนต้องการ

1. กิจกรรมที่แก้ปัญหาสุขภาพชุมชน เช่น โรคใหม่ๆ ที่ระบาด โรคไต โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคอัลไซเมอร์ การบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีประโยชน์ เช่น หอยดอง แหนม จากตลาดนัด และการใช้ยากับสมุนไพรเพื่อสุขภาพ
2. การวางแผนพัฒนาสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยผู้สูงอายุในชุมชนมีทั้งแบบติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียงอยากให้คำนึงถึงการเข้าถึงผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ ด้วย
3. การค้นหาข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล สื่อยังมีน้อย จะเป็นการรอข้อมูลจาก อสม. หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหลัก หากมีการพัฒนาด้านนี้จะดีมาก

การวิจัยในครั้งนี้ได้นำผลการศึกษาจากการประเมินคุณลักษณะผู้สูงอายุเกี่ยวกับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และสภาพปัญหาและบริบทของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้จัดทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในกลุ่มผู้สูงอายุ ครอบครัวหรือผู้ดูแล และคนในชุมชน จำนวน 30 คน เพื่อกำหนดรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาความ

แลกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเน้นการดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนของโคเฮนและฮัพฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) ร่วมกับการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพตามคุณลักษณะสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ (2) ความรู้ความเข้าใจ (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ (4) ทักษะการตัดสินใจ (5) การรู้เท่าทันสื่อ และ (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ โดยได้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ส่วน คือ การมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้มาจากการสนทนากลุ่มร่วมกัน เพื่อกำหนดความต้องการในการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และกำหนดทางเลือกในการจัดทำกิจกรรมการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้งในส่วนของกิจกรรมหลัก กำหนดวัตถุประสงค์ เลือกกรณีตัวอย่าง สื่อที่ต้องการ สารสำคัญ ผลที่ต้องการได้รับและการประเมินในแต่ละกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/กิจกรรม เป็นการร่วมดำเนินการตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการร่วมกันคิดและกำหนดความต้องการร่วมกันให้สอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานภาพรวมทั้งหมด โดยผู้วิจัยมีส่วนสนับสนุนด้านวิชาการและผลักดันกระบวนการดำเนินงานเท่านั้น รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ดังแสดงในภาพที่ 4.1

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

- การกำหนดความต้องการในการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
- การกำหนดทางเลือกในการจัดทำกิจกรรมการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/กิจกรรม

- กิจกรรมการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ 6 ด้าน ได้แก่
- (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ : ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการสืบค้น
  - (2) ความรู้ความเข้าใจ : ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการกำหนดสถานการณ์
  - (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ : ด้วยวิธีสัมพันธภาพแบบช่วยเหลือกัน
  - (4) ทักษะการตัดสินใจ : ด้วยวิธีการกระตุ้นจิตสำนึก
  - (5) การรู้เท่าทันสื่อ : ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
  - (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ : ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถแห่งตน

การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์

- ผลประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น ผู้สูงอายุมีความแตกฉานด้านสุขภาพ
- ผลประโยชน์ต่อบุคคลอื่นหรือชุมชน เช่น ข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารด้านสุขภาพ การตัดสินใจ การรู้เท่าทันสื่อ การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

- การกำหนดเครื่องมือประเมินผล
- การทบทวนผลการประเมิน

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน

สำหรับรายละเอียดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/กิจกรรมพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุจะเน้นความต้องการของชุมชนเป็นหลัก กิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีดังนี้

(1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการสืบค้น (Discovery Learning) ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมประกอบด้วย

1. การบรรยายความรู้เกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ
2. ฝึกปฏิบัติการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพผ่านทางช่องทาง/สื่อต่างๆ
3. กรณีตัวอย่างการเกิดโรคระบาด/โรคอุบัติใหม่/ปัญหาสุขภาพในชุมชน โดยชุมชนได้

เลือกกรณีสถานการณ์ “การเกิดภาวะฉุกเฉินของผู้สูงอายุในชุมชน”

(2) ความรู้ความเข้าใจ ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการกำหนดสถานการณ์ (Situation Learning) ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมประกอบด้วย

1. การบรรยายความรู้เกี่ยวกับโรคที่เป็นปัญหาสำคัญของชุมชน
2. การบรรยายเทคนิคการจดจำประเด็นสาระสำคัญด้านสุขภาพเพื่อนำไปปฏิบัติ
3. กรณีตัวอย่างโดยชุมชนได้เลือกสถานการณ์ “การรับประทานอาหารหวาน มัน

เค็มของผู้สูงอายุ”

(3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ ด้วยวิธีสัมพันธ์ภาพแบบช่วยเหลือกัน (Helping Relationship) เป็นขั้นตอนหนึ่งตามทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Stages of Change Model) กิจกรรมประกอบด้วย

1. การจับคู่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อให้มีสุขภาพดี
2. การจับคู่เพื่อโน้มน้าวให้คู่สนทนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยชุมชนได้เลือกหัวข้อ

พฤติกรรมกรบริโภค “การรับประทานผัก สมุนไพร แทนการบริโภคอาหารหวาน มัน เค็ม”

(4) ทักษะการตัดสินใจ ด้วยวิธีการกระตุ้นจิตสำนึก (Conscious Raising) เป็นการกระตุ้นให้บุคคลตระหนักถึงผลดีและผลเสียของพฤติกรรม เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เป็นขั้นตอนหนึ่งตามทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Stages of Change Model) กิจกรรมประกอบด้วย

1. กรณีตัวอย่างสถานการณ์ โดยชุมชนได้เลือกกรณี “อาหารตลาดนัดส่งผลต่อสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน” เพื่อให้บุคคลสามารถกำหนดทางเลือก การปฏิเสธ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารตลาดนัดที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพได้

(5) การรู้เท่าทันสื่อ ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กิจกรรมประกอบด้วย

1. การเล่าประสบการณ์ที่คนในชุมชนได้พบกรณี “ใบปลิวยารักษาโรคมะเร็ง” โดยใช้ความรู้สึกและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนเองประสบในขณะนั้น

2. ให้อธิบายถึงความถูกต้องของสื่อ ความน่าเชื่อถือ การเลือกรับสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสุขภาพ โดยใช้หลักเหตุและผล

3. สรุปแนวทางการเลือกสื่อสุขภาพที่ควรนำไปใช้

(6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถแห่งตน (Self-efficacy) เป็นการสะท้อนความมั่นใจของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ โดยเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่เผชิญอยู่ได้ ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Self-efficacy Theory) กิจกรรมประกอบด้วย

1. การฝึกตั้งเป้าหมาย วางแผน และทบทวนการการปฏิบัติตนเพื่อให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง โดยชุมชนได้เลือกหัวข้อการจัดการตนเองด้านการบริโภคอาหารอย่างถูกต้อง
2. ฝึกปฏิบัติการลงรายละเอียดการจดบันทึกพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารใน 1 สัปดาห์

ส่วนที่ 5 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุจำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเดิมที่เข้าร่วมการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยทำการอบรม 3 วัน

วันที่ 1	กิจกรรมที่ 1	การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ
	กิจกรรมที่ 2	ความรู้ความเข้าใจ
วันที่ 2	กิจกรรมที่ 3	ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพ
	กิจกรรมที่ 4	ทักษะการตัดสินใจ
วันที่ 3	กิจกรรมที่ 5	การรู้เท่าทันสื่อ
	กิจกรรมที่ 6	การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ

ส่วนที่ 6 การประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

1. คะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีกระบวนการศึกษาหรือขั้นตอนที่ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพใน 6 ด้าน ร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการศึกษาแบ่งการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหา และบริบทของชุมชนที่ส่งเสริมและอุปสรรคต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หรือการทดลองใช้รูปแบบแล้ว และขั้นตอนที่ 5 คือ การประเมินรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จะครอบคลุมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ คือผู้สูงอายุจำนวน 40 คน ผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
มีผลมากที่สุด	3	7.5
มีผลมาก	13	32.5
มีผลปานกลาง	16	40.0
มีผลน้อย	8	20.0
มีผลน้อยสุด	-	-
รวม	40	100.0

จากตารางที่ 4.7 คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบฯ มีผลปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาคือ มีผลระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 32.4

ตารางที่ 4.8 คะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
มีผลมากที่สุด	21	52.5
มีผลมาก	16	40.0
มีผลปานกลาง	2	5.0
มีผลน้อย	1	2.5
มีผลน้อยสุด	-	-
รวม	40	100.0

จากตารางที่ 4.8 คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามรูปแบบฯ มีผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ มีผลระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 40.0

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	40	39.5	8.6	7.2	39	<0.001
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	40	49.8	6.6			

จากตารางที่ 4.9 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพพบว่า ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยของผลการดำเนินการตามรูปแบบหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.001$

นอกจากนี้ ผลการประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในส่วนของคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า

- จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 67.5 (2) ความรู้ความเข้าใจส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 42.5 (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 77.5 (4) ทักษะการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 77.5 (5) การรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่อยู่ระดับไม่ดีร้อยละ 80.0 และ (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับพอใช้ร้อยละ 40.0

- จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ ผลการศึกษา พบว่า ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 72.5 และอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.5

- จำนวนและร้อยละของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพรายด้าน หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพพบว่า คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 72.5 (2) ความรู้ความเข้าใจส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 65.0 (3) ทักษะการสื่อสารด้านสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 60.0 (4) ทักษะการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ระดับพอใช้ร้อยละ 50.0 (5) การรู้เท่าทันสื่อส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 55.0 และ (6) การจัดการตนเองเกี่ยวกับสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ระดับดีมากร้อยละ 67.5

- ระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความแตกฉานด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 55.0 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.0

- การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของของระดับความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ตามคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบความแตกฉานด้านสุขภาพพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุใน 6 ด้าน ค่าเฉลี่ยหลังได้รับกิจกรรมมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ คะแนนเฉลี่ยระดับความแตกฉานด้านสุขภาพหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.001$

โดยตารางแสดงรายละเอียดคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังแสดงใน ส่วนที่ 2 คุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 7 การประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจคุณลักษณะความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหา และบริบทของชุมชนที่ส่งเสริมและอุปสรรคต่อการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ และขั้นตอนที่ 5 การประเมินรูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว ได้ทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จะครอบคลุมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

ระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบฯ	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจมากที่สุด	25	64.1
พึงพอใจมาก	11	28.2
พึงพอใจปานกลาง	3	7.7
พึงพอใจน้อย	-	-
พึงพอใจน้อยสุด	-	-
missing	1	
รวม	40	100.0

จากตารางที่ 4.10 ระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาความแตกฉานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.1, 28.2 และ 7.7 ตามลำดับ